

مراکز رشد کارآفرینان شهری، طرحی نو در توسعه اقتصاد شهری

(به ضمیمه آرایه مدلی جهت توسعه کارآفرینی در تهران)^۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

□ مهدی کنعانی^۲

منابع مالی و امکانات فیزیکی محیط زندگی به شمار می‌رود مقاله حاضر با هدف تبیین کارکردها و کارویژه‌های این مراکز تهیه شده است و ارتباط میان مراکز رشد کارآفرینان شهری و توسعه اقتصاد شهری کلان شهرها در آن بررسی شده است.

مقاله حاضر، طرح اولیه راه‌اندازی مراکز رشد^۳ کارآفرینان شهری را تبیین می‌کند. در بخش نخست پس از بیان تعاریف نوین از کارآفرینی^۴ و کارآفرینی شهری، به بررسی نقش کارآفرینی شهری در توسعه اقتصادی جوامع شهری پرداخته شده است. بخش بعدی به تحلیل پتانسیل‌های موجود در شهرداری‌ها برای حمایت از کارآفرینان شهری پرداخته و با مقایسه ساختار اقتصادی شهرهای بزرگ و کوچک، و همچنین با توجه به ویژگی‌های کلان شهرها به تحلیل پتانسیل‌های موجود در شهرداری‌ها برای حمایت از کارآفرینان شهری پرداخته است. این مقاله سپس به تحلیل ساختار، کارکردها و سازوکارهای عملیاتی مراکز رشد کارآفرینان شهری در کلانشهرها می‌پردازد و اهداف و دستاوردهای آن‌ها را در راستای توسعه اقتصادی جوامع

چکیده

سیاست‌گذاری توسعه کارآفرینی و حمایت از کارآفرینان در سطوح کشوری و حوزه‌های صنعتی، پیشینه‌ای چند صد ساله دارد. اما کمتر از یک دهه است که مدیران شهری و شهرداری‌های شهرها و مناطق کمتر توسعه یافته در گوشه و کنار جهان به مدد حمایت‌هایی سازمان یافته از کارآفرینان شهری توانسته‌اند "طرحی نو" در جامعه شهری خود دراندازند و از فاصله خود با شهرها و مناطق توسعه یافته بکاهند. مراکز رشد کارآفرینان شهری یکی از این ایده‌ها است. در بخش ضمیمه، اهداف دو نمونه از مراکز رشد شهری در استرالیا و فرانسه آورده شده است.

ایجاد مراکز رشد کارآفرینان شهری (وابسته به شهرداری‌ها)، نقش منحصر به فردی در توسعه اقتصادی شهرها ایفا کرده و گام مهمی در شفافسازی و کاهش پیچیدگی‌های ساختارهای زندگی شهری و کمک به شهروندان در جهت بهره‌برداری هرچه بیشتر از پتانسیل‌های منطقی از جمله نیروی انسانی نوآور، فضاهای شهری،

نقش کارآفرینی شهری در توسعه زیرساخت‌های نظام اقتصاد شهری

۱- تعریف امروزی از کارآفرینی و کارآفرینی شهری: امروزه کارآفرین^۶ به فردی نوآور و توسعه‌دهنده اطلاق می‌شود که فرصت‌های موجود در بازار را کشف و از آن‌ها بهره‌برداری می‌نماید. کارآفرینی با موضوعاتی نظیر ایده‌ها، محصولات و خدمات جدید یا ترکیب منابع جدید، که به ایجاد یک کسب و کار جدید، سودآوری، ارضای نیازهای مشتری و اشتغال‌زایی منجر می‌شود، مرتبط است.

کارآفرینی شهری به آن دسته از فعالیت‌های کارآفرینانه اطلاق می‌شود که در حوزه جغرافیایی شهر انجام شده و در راستای بهبود سطح زندگی، تامین خدمات مورد نیاز، درآمدزایی، ایجاد اشتغال و ... برای یک یا تعدادی از شهروندان انجام می‌گیرد. از جمله مصادیق کارآفرینی شهری می‌توان به کارآفرینی در کسب و کارهای خانگی^۷ و کارآفرینی در کسب و کارهای کوچک^۸ - در محدوده شهرها - اشاره کرد.

۲- اثرات کارآفرینی در توسعه جوامع شهری: در شکل شماره ۱، فرآیند اثر بخشی کارآفرینی بر توسعه اقتصادی جوامع شهری تبیین شده است. در حقیقت کارآفرینان با خلق ایده‌ها، فرصت‌ها و بازارهای جدید، ظرفیت‌های نوینی را برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، N.G.O، ها، تعاونی‌ها و ... ایجاد می‌کنند. این امر موجب استفاده بهینه از امکانات و منابع موجود (به ویژه نیروی انسانی) شده و علاوه بر اشتغال‌زایی، نقش مهمی را در توزیع ثروت در جامعه، گسترش مشارکت بخش خصوصی و افزایش کمی و کیفی خدمات و تولیدات ایفا می‌کند. این امر در جوامع شهری موجب تامین نیازهای شهروندان، ایجاد رضایت و رفاه و توسعه اقتصادی جامعه شهری می‌شود.

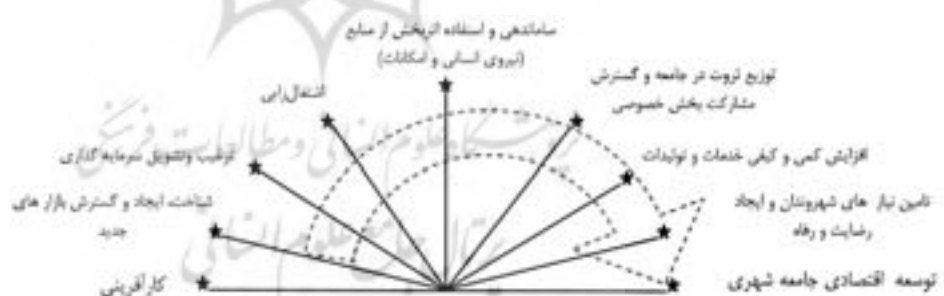
شهری، برمی‌شمارد. در ادامه طرح اجرایی پیشنهادی برای راه‌اندازی مراکز رشد^۵ کارآفرینان شهری در تهران که محاصل بیش از ۴۰۰۰ ساعت کار کارشناسی توسط کارشناسان بنیاد توسعه فردا در شورای شهر و شهرداری تهران در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ بوده است تبیین می‌گردد. در ادامه به تحلیل ساختار، کارکردها و سازوکارهای عملیاتی طرح پیشنهادی جهت تهران با عنوان "توسعه کارآفرینی در تهران" پرداخته شده است. در انتها نیز آسیب‌شناسی اجرایی طرح انجام شده است.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، توسعه اقتصاد شهری، مرکز رشد کارآفرینان شهری، کلانشهرها، مدیریت توسعه، کارآفرینی شهری

مقدمه

کارآفرینی شهری به عنوان یک رویکرد اساسی برای توسعه مشارکت بخش خصوصی، تعاونی‌ها و نهادهای مردمی (به ویژه سازمان‌های غیردولتی و N.G.O ها) به شمار می‌رود. کارآفرینی شهری به عنوان پایه‌ای برای تقویت بخش خصوصی و تامین زیرساخت‌های لازم برای این بخش به شمار می‌آید. با استفاده از کارآفرینی شهری، می‌توان بسیاری از اموری را که اکنون به دست شهرداری‌ها و نهادهای متولی امور شهری انجام می‌شود، به شهروندان و بخش خصوصی سپرد. این امر علاوه بر کاهش بار کاری شهرداری‌ها و ایجاد فرصت‌های بیشتر در امر خدمت‌رسانی به مردم، فرصت‌های شغلی نوینی را نیز در سطح جامعه پدید می‌آورد و موجب مشارکت جدی بخشی از شهروندان در توسعه اقتصاد شهری می‌شود.

شکل شماره ۱: فرآیند تاثیر کارآفرینی در توسعه اقتصادی جوامع شهری

تحلیل پتانسیل‌های موجود در شهرداری‌های کلانشهرها برای حمایت از کارآفرینان شهری و تعاملات آن‌ها با نهادهای دولتی در این زمینه

۱- مقایسه ساختار اقتصادی شهرهای بزرگ با شهرهای کوچک

جوامع شهری بزرگ و کوچک دارای ساختارهای متفاوتی هستند و طبیعتاً شیوه‌های مدیریت و شکل‌گیری یا حمایت از فعالیت‌های اقتصادی-اجتماعی در آن‌ها نیز با یکدیگر متفاوت است. در جدول شماره ۱ می‌توان تفاوت‌های اساسی هر دو ساختار شهری را مورد مقایسه قرار داد.

مروری بر ساختار مفهومی

برای بررسی نقش مراکز رشد کارآفرینان شهری (وابسته به شهرداری‌ها) در توسعه اقتصاد شهری، سه محور زیر مورد ارزیابی تحلیلی قرار گرفته است:

الف- تحلیل نقش کارآفرینی و کارآفرینی شهری در توسعه جوامع شهری؛

ب- تحلیل پتانسیل‌های موجود در شهرداری‌ها برای حمایت از کارآفرینان شهری و تعاملات آن‌ها با نهادهای دولتی در این زمینه؛

پ- تحلیل ساختار، کارکردها و سازوکارهای عملیاتی مراکز رشد کارآفرینان شهری.

اختیار داشته و کنترل امکانات تبلیغاتی شهری، بوستان‌ها، معابر و ... را نیز عهده دار هستند.

در خصوص تعامل شهرداری - دولت برای حمایت از کارآفرینان باید اشاره کرد که شهرداری‌ها دارای پتانسیل منحصر بفردی در برقراری ارتباط با لایه‌های متفاوت شهروندان و سازمان‌های دولتی می‌باشند. در بسیاری از کشورهای توسعه یافته و در برخی از شهرهای جهان، شهرداری‌ها حتی نقش اجرایی در برنامه‌های پنج ساله را ایفا می‌نمایند. شهرداری‌ها بر خلاف بسیاری از سازمان‌های دولتی ارتباط بسیار نزدیکی با همه لایه‌های جامعه شهری دارند، در حالی که، شعاع تأثیر سیاست گذاری بسیاری از نهادهای برنامه ریزی و اجرایی دستگاه‌های دولتی از حضور یک اداره کل در سطح شهرها فراتر نمی‌رود. در واقع مراکز کارآفرینی شهری قادر هستند از طریق برقراری

بخشی از پیچیدگی‌های جوامع شهری بزرگ (Schaffner (1972) ناشی از افزایش تعداد فرآیندهای عملیاتی می‌داند. از دیدگاه اقتصادی، O.E. Williamson (1996) نقش هزینه‌های مبادله^۹ را تعیین کننده می‌داند. اینگونه هزینه‌ها بیانگر هزینه‌های پنهان در فعالیت‌های اقتصادی بوده و مشتمل بر موارد زیر است:

(۱) هزینه‌های ایجاد انگیزش برای کاهش ریسک فرصت طلبی افراد و انگیزش آن‌ها برای افزایش سرمایه گذاری؛

(۲) هزینه‌های کسب اطلاعات^{۱۰}؛

(۳) هزینه‌های هماهنگی مدیریت نهادهای تولید؛

(۴) هزینه‌های مربوط به فرآیندهای اندازه گیری و سنجش فعالیت‌های اقتصادی.

شهر های کوچک	شهر های بزرگ
بوروکراسی کمتر در روابط بین افراد و سازمان ها	پیچیدگی و بوروکراسی بیشتر
سرعت زیاد در بهره‌برداری از فرصت های بازار و جامعه	امکان بهره‌برداری بیشتر از فرآیند های پیچیده تر (امنیتی)
قابلیت پذیرش ریسک بالا در فعالیت های اجتماعی	قابلیت سرنگن کردن ریسک بین تعداد بیشتری از افراد
احتمال کمتر نبود جویی در روابط افراد	کیفیت و اعتماد بیشتر در عملیات متعامل سازمان یافته
انجام تعامل ها با هزینه کمتر	عاطفیت بیشتر در اجرای برنامه های دسته جمعی
قابلیت زیاد در پاسخ گویی به نیاز های اجتماعی افراد	دسترسی به کادربل های ارتباطی در سطح گسترده تر
قابلیت دسترسی به بازار های کوچک	قابلیت دسترسی به بازار های بزرگ متنوع و گسترده

جدول شماره ۱: مقایسه ساختار اجتماعی و اقتصادی شهرهای بزرگ و کوچک

تعامل شهرداری‌ها و مؤسسات دولتی به نحوی شایسته از پتانسیل‌های موجود در محیط اجتماعی در راستای توسعه کارآفرینی شهری بهره برداری نمایند. برای نمونه، بسیاری از افراد و گروه‌های اجتماعی، با مؤسسات دولتی تعامل اندکی دارند و یا از وجود نهادهای مرتبط با نیازهای خود آگاهی ندارند. اما شهرداری‌ها به عنوان نهادهای عمومی، در قالب مراکز رشد می‌توانند این خدمات را در اختیار شهروندان قرار دهند. به عنوان مثال همه افراد و گروه‌های اجتماعی، برای رفع نیازهای خود در قالب پروژه‌های پیش رو، به مراکز پژوهشی و آموزش عالی دسترسی ندارند. امری که در قالب مراکز رشد کارآفرینی به راحتی و به کاربردی ترین شکل آن قابل ارائه است. جمع بندی پژوهش‌های صورت یافته و مطالعات تطبیقی انجام گرفته، نشان دهنده آن است که شهرداری‌های کلانشهرها به عنوان محور و هماهنگ کننده فعالیت‌های نهادهای عمومی و دولتی می‌توانند در قالب نهادهایی چون مراکز رشد شهری عهده دار توزیع امکانات و خدمات حمایتی آن‌ها از کارآفرینان شهری باشند. (برای نمونه به بخش ضمانت تجربه شهر ناپروویل رجوع شود). همچنین در برخی موارد همکاری شهرداری و سازمان‌های دولتی می‌تواند سازنده باشد. به عنوان مثال سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران با همکاری یکی از مدارس منطقه ۷ تهران و در اقدامی نوآورانه اقدام به برگزاری هفته کارآفرینی در آن مدرسه نمود. تممیم اقداماتی از این دست جز با همکاری متقابل شهرداری دولت در سطوح مختلف ممکن نیست.

۲- تحلیل پتانسیل‌های موجود در شهرداری‌ها برای حمایت از کارآفرینان شهری و تعامل شهرداری - دولت در این زمینه ایجاد مراکز رشد کارآفرینان، گام مهمی در شفاف سازی و کاهش پیچیدگی‌های ساختارهای زندگی شهری و کمک به شهروندان در جهت بهره برداری هر چه بیشتر از پتانسیل‌های منطقه‌ای از جمله فضاهای شهری، سرمایه‌های انسانی، منابع مالی و امکانات فیزیکی محیط زندگی به شمار می‌رود. مراکز رشد کارآفرینان شهری در بستر حمایت شهرداری‌ها، قادر به کاهش پیچیدگی‌های موجود در فعالیت‌های کارآفرینانه هستند. این مراکز، نقش حمایت نهادهای مدیریت شهری از توسعه کارآفرینی را ایفا می‌کنند. به عبارت دیگر، مکانیسم‌های لازم برای پرورش یک ایده به منظور بهره برداری از خلاقیت‌ها یا طرح‌های نوآورانه و امکانات موجود تا مرحله بلوغ اجرایی را برقرار می‌سازند.

شهرداری‌ها تنها نهاد عمومی هستند که پتانسیل‌های کافی برای حمایت موثر و فرهنگ سازی در زمینه کارآفرینی شهری را در اختیار دارند. در میان تمام نهادهای عمومی، تنها شهرداری‌ها هستند که قادر به حضور در تمامی مناطق، نواحی و محلات شهری هستند و می‌توانند خدمات خود را به صورت سازماندهی شده در اختیار عموم شهروندان قرار دهند. علاوه بر این‌ها شهرداری‌ها از امکانات بالقوه و بالفعل موجود در شهرها و به ویژه اماکن و امکانات بلااستفاده مطلع بوده، اداره فرهنگسراها و مراکز فرهنگی و آموزشی وابسته را در

تحلیل ساختار، کارکرد و ساز و کارهای عملیاتی مراکز رشد کارآفرینی شهری

۱- مراکز رشد کارآفرینان شهری، ابزار نوین توسعه اقتصادی

لغت نامه آکسفورد مرکز رشد را چنین معنا می‌کند: "دستگاهی است که گرمای لازم برای سر بیرون آوردن جوجه‌ها از تخم مرغ، پرورش دادن کودکان نارس و یا پرورش باکتری‌ها را تامین می‌کند." اما تعریف نوین آن عبارتست از مراکزی که تسهیلاتی برای تعدادی از کسب و کارهای جدید و در حال رشد فراهم می‌کنند. از جمله این که از امکانات و فضای اداری، تحقیقاتی، آزمایشگاهی و ... مشترک استفاده کنند، به دامنه وسیعی از مشاوره‌ها، آموزش‌ها، حمایت‌ها و برنامه ریزی‌های فنی، حرف‌های و مالی و ارزیابی‌های بازار دسترسی داشته باشند و ... این تسهیلات به طور رایگان یا با هزینه کم و برای مدتی مشخص در اختیار افراد حقیقی و حقوقی که واجد شرایط حضور در مراکز رشد شناخته شوند، قرار می‌گیرد.

اهداف کلی مراکز رشد کارآفرینان عبارتند از:

- ۱- تقویت بخش خصوصی نوآور (در راستای منافع عمومی)؛
 - ۲- آموزش و توسعه فرهنگ کارآفرینی؛
 - ۳- تجاری سازی ایده‌های کارآفرینان و تشویق آن‌ها به شروع فعالیت‌های تجاری؛
 - ۴- حمایت از شرکت‌های جدید التاسیس و کارآفرینان در توسعه کالاها و خدمات بدیع آن‌ها؛
 - ۵- بازاریابی محصولات و خدمات کارآفرینان؛
 - ۶- کمک به جذب بیشتر کارآموزان و فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در بازار کار؛
 - ۷- فراهم کردن تسهیلات فیزیکی، تحقیقاتی، ارتباطی، اداری و ... برای کارآفرینان؛
 - ۸- ارایه آموزش‌های مدیریتی، بازاریابی، مالی و ... در زمینه شروع و راه‌اندازی و توسعه یک کسب و کار جدید
 - ۹- فراهم کردن منابع مالی (عمدتاً از طریق ارتباط با سرمایه‌گذاران خطرپذیر^{۱۱} یا شبکه‌های تجاری) برای کارآفرینان و شرکت‌های نوپا؛
 - ۱۰- ارایه حمایت‌های معنوی از دستاوردهای کارآفرینان و ثبت حق امتیاز ایده‌ها^{۱۲}؛
 - ۱۱- ارایه خدمات مشاوره‌ای در زمینه‌های قانونی و حقوقی.
- در شکل شماره ۳، فرآیند تاثیر متقابل کارآفرینی، مراکز رشد و شبکه‌های تجاری و اقتصادی ترسیم شده است.

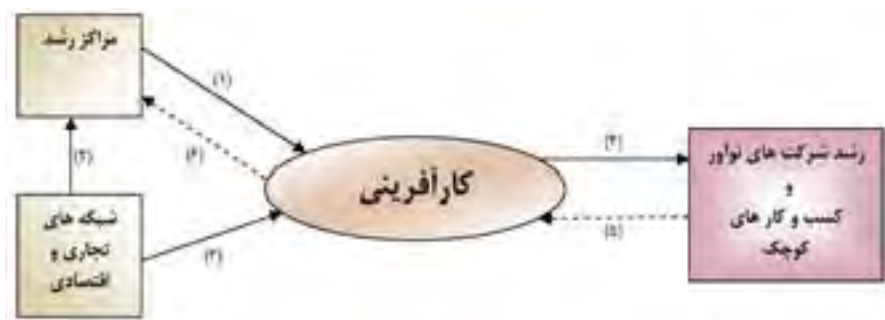
توضیحات شکل شماره ۴:

- (۱) مراکز رشد واقعی باعث کارآفرینی واقعی می‌گردند
- (۲) شبکه‌های تجاری به طور مستقیم پول و سرمایه را به سمت پروژه‌های برخاسته از مراکز رشد سوق می‌دهند
- (۳) حمایت شبکه‌های تجاری، مستقیماً کارآفرینی را توسعه می‌دهد
- (۴) توسعه کارآفرینی منجر به رشد شرکت‌های نوآور و کسب و کارهای کوچک می‌شود
- (۵) طبق شواهد موجود، رشد شرکت‌های نوآور و کسب و کارهای جدید باعث رواج کارآفرینی می‌شود
- (۶) نتیجه توسعه کارآفرینی عرضه بیشتر پروژه برای مراکز رشد و ثبات اقتصادی برای فعالیتهای آن‌هاست.

۲- مراکز رشد کارآفرینی و نقش و کارکرد آن‌ها

شهرداری‌ها در قالب مراکز رشد کارآفرینان شهری، قادر به حمایت از فعالیتهای کارآفرینانه هستند. این مراکز می‌توانند به سوال‌هایی از این دست پاسخ دهند:

- برای تبدیل یک ایده نوآورانه به محصول، فرآیند و یا سیستم جدید، به چه ابزاری نیاز است؟
 - طرح تجاری^{۱۳} را چگونه باید تدوین کرده و به اجرا درآورد؟
 - اطلاعات لازم را از کجا می‌توان جستجو کرد و افراد متخصصی که می‌توانند راهنمایی‌های تخصصی را ارائه دهند چه کسانی هستند؟
 - چه منابع مالی و اقتصادی در دسترس شهروندان این شهر قرار دارد؟
 - فرآیند برقراری فعالیتهای اقتصادی در شهر چگونه است؟
 - شهروندان چگونه و از چه کانال‌هایی می‌توانند با صرف کمترین هزینه ممکن (بدون پرداخت هزینه‌های آزمون و خطا) نیازهای اقتصادی خود را برآورده سازند؟
 - سرمایه‌گذاری و ایجاد شرکت‌های خصوصی در این شهر دارای چه ساز و کارهایی است؟
 - ضمن اینکه نهادهای مدیریت شهری می‌توانند با ارایه طرح‌های اولویت دار و پژوهش‌ها و فعالیتهای مورد نیاز به کارآفرینان و فارغ‌التحصیلان ایده‌مند دانشگاهی و حمایت ویژه از آن‌ها در صدد رفع مشکلات در حوزه کاری خود برآیند.
- شکل شماره ۴ نقش و کارکرد مراکز رشد کارآفرینان شهری را ترسیم نموده است:

شکل شماره ۳: فرآیند پویای کارآفرینی، مراکز رشد و شبکه‌های تجاری و اقتصادی

شکل شماره ۴، کارکردهای مراکز رشد کارآفرینان شهری

مراکز رشد، محل هایی هستند که در آن ها خدماتی برای کمک به پردازش یک ایده، اجرای یک پروژه و یا مطالعات تخصصی مانند انجام مطالعات امکان سنجی^{xiv} تهیه طرح توجیهی و یا طرح تجاری ارائه می گردد. بسیاری از افراد اجتماع در مناطق شهری، دارای هوش و ذکاوت لازم برای اداره یک طرح اقتصادی و اجتماعی هستند، اما در پیچ و خم بوروکراسی های اداری و یا پیچیدگی های اجتماعی به تنهایی قادر به اجرای برنامه های خود نیستند. بنابراین آن ها نیازمند خدمات همکاری و هماهنگی اجتماعی هستند. (برای نمونه به بخش ضمائیم، مرکز رشد شهر کیسلی استرالیا مراجعه شود).

مراکز رشد کارآفرینان شهری آن دسته از فعالیت هایی را مورد حمایت قرار می دهند که در حوزه زندگی شهری شکل می گیرند. مهم ترین ویژگی مراکز رشد شهری عبارت از نقشی است که در بهبود کارآفرینی ایفا می نمایند. کارآفرینی با بهره برداری از فرصت ها و ظرفیت های موجود در جامعه، منجر به توسعه منابع می شود. در جامعه شهری ممکن است فرد یا گروهی ایده ناب داشته باشد، اما از روش تحقق آن آگاهی نداشته باشد و یا قدرت اقتصادی اجرای آن را نداشته باشد. از طرف دیگر ممکن است فرد، گروه و یا سازمان دیگری سرمایه و ابزار فعالیت را داشته باشند، اما از قدرت ایده پردازی کافی بهره مند نباشند. در چنین شرایطی است که این فرصت بیکار منجر به هز رفتن توان دو گروه مورد اشاره می شود. مرکز رشد شهری قادر است با بهره گیری از مکانیسم های هماهنگی و همکاری خود، نیازها و ظرفیت های پتانسیلی این دو گروه را نخست مورد شناسایی قرار داده و سپس ضمن ارائه راهنمایی ها و خدمات مورد نیاز، از این فرصت های طلایی در جهت توسعه اقتصادی و اجتماعی زندگی شهروندان بهره برداری نماید. در اغلب موارد، تنگناهای فعالیت های اقتصادی، صرفاً مستلزم

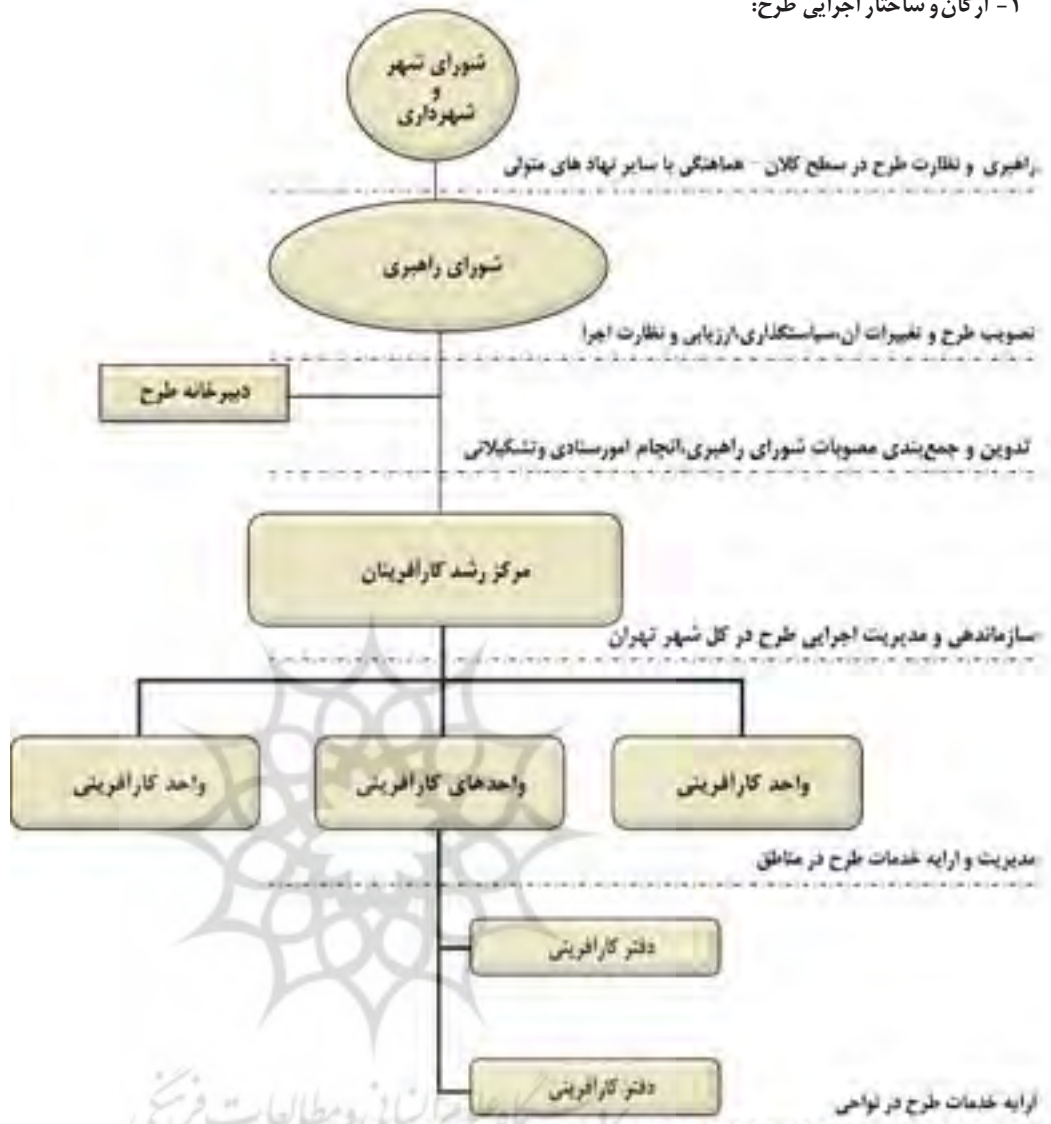
اهداف و ویژگی های طرح توسعه کارآفرینی در تهران

در ادامه مقاله، مدل اجرایی تدوین شده جهت توسعه کارآفرینی در شهر تهران ارائه شده است. اهداف اولیه این طرح به شرح زیر است:

- بسط فرهنگ و روحیه کارآفرینی از طریق استقرار نظام آموزش و فرهنگ سازی؛
- ساماندهی فعالیت های مشابه و موازی نهادهای مدیریت شهری در تهران؛
- ایجاد امکان بهینه سازی خدمات سایر نهادهای متولی کارآفرینی (برای شهروندان تهرانی)؛
- ایجاد اشتغال برای شهروندان و جهت گیری به سمت حذف مشاغل کاذب و جایگزینی مشاغل استاندارد؛
- حمایت از کارآفرینان و جوانان ایده مند شهر و بستر سازی جهت ترویج کسب و کارهای خانگی^{xv} برای زنان؛
- طراحی و ایجاد اولین مرکز رشد کارآفرینان در شهرهای ایران و تشکیل یک الگوی موفق برای سایر شهرها؛
- گسترش خدمات پروژه در تمام مناطق و نواحی شهر تهران؛
- امکان استفاده از توانایی های NGO ها و گروه های مردمی؛
- ایجاد امکان استفاده مطلوبتر از امکانات بالفعل و بالقوه وابسته به شهرداری؛

۱- ارکان و ساختار اجرایی طرح:

شکل شماره ۱، ساختار تشکیلاتی طرح

۹. انجام مطالعات و تدوین طرح‌های مورد نیاز جهت اجرا و بهبود طرح.

۲- آسیب شناسی طرح

در یک جمع بندی کلی اجرای این طرحی نقشی اساسی در توسعه اقتصادی شهرها خواهد داشت. با این همه نباید از آسیب‌های اجرایی طرح نیز غافل ماند. این آسیب‌ها به شرح زیر دسته بندی می‌گردد:

الف) آسیب شناسی طرح در سطح کلان

۱. ضعف فرهنگ کارآفرینی در کشور؛
۲. عدم وجود تجربیات مشابه و نوپایی مراکز رشد در ایران؛
۳. عدم هماهنگی سایر نهادها و سازمان‌های مرتبط.

ب) آسیب شناسی طرح در سطح اجتماع

مرکز رشد کارآفرینان تهران به عنوان مهم ترین رکن، این طرح نیازمند یک ساختمان مجهز اداری-پژوهشی است و از حیث نیروی انسانی با حدود ۱۰ نفر نیروی مشاور ارشد، حدود ۳۰ نفر نیروی پژوهشی و حدود ۱۰ نفر کادر اداری و خدماتی می‌تواند کار خود را آغاز نماید. کارکردهای این مرکز به شرح زیر است:

۱. اقدامات ترویجی، آموزشی و فرهنگ سازی فردی و سازمانی؛
۲. اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی؛
۳. حمایت مرکز رشدی از کارآفرینان (دوره‌های سه گانه)؛
۴. بانک اطلاعاتی کارآفرینی؛
۵. تشویق و انگیزش کارآفرینان؛
۶. بازار بورس ایده و طرح کسب و کار؛
۷. فعال سازی دانشگاه‌ها، مراکز آموزش و پژوهش در ارتباط با کارآفرینی؛
۸. ساماندهی NGOها و گروه‌های تعاونی و مردمی کارآفرین؛

منبع:

[۱] حمدپور داریانی، محمود (۱۳۷۸) - کارآفرینی: تعاریف، نظریات، الگوها انتشارات شرکت پردیس ۵۷

[۲] واران مرادی مسیحی (۱۳۸۱) - برنامه ریزی استراتژیک در کلانشهرها- انتشارات پردازش و برنامه ریزی شهری (وابسته به شهرداری تهران)

[۳] مؤسسه توسعه فردا (۱۳۸۲) - طرح پژوهشی ایجاد مرکز رشد کارآفرینان شهری تهران

[۴] حسین پور کاشانی، سعید (۱۳۸۲) - مکانیسم‌های نوآوری در سازمان‌های بزرگ دولتی، مقاله ارائه شده در همایش سیاست‌ها و مدیریت برنامه‌های رشد و توسعه در ایران، سازمان مدیریت و برنامه ریزی. [۵] حسین پور کاشانی، سعید (۱۳۸۲) - دینامیسم نوآوری و مدیریت رشد اقتصادی، گزارش سخنرانی در دانشگاه صنعتی شریف، دانشکده اقتصاد و مدیریت.

[۶] اسد زمانه، کاوه (۱۳۸۲) - انکوباتورهای تجاری-کارگاه آموزشی سومین همایش مهندسی صنایع - دانشگاه علم و صنعت

7.Boettke P.J. and A. Rathbone, (2003) : " Civil Society, Social Entrepreneurship, and Economic Calculation: Toward a political economy of the philanthropic enterprise", Department of Economics George Mason University.

8.Thomas A. and S. Mueller, (2000) : "A Case for Comparative Entrepreneurship : Assessing the Relevance of Culture", Florida International University.

9.McPherson G., (2003) : "Social Entrepreneurship -- what is it? ", Canadian Center for Social Entrepreneurship (CCSE).

10.Friedman V.J., (2000) : "Paper presented at the Annual Conference of the International Society for Third-Sector Research", Dublin, Ireland.

11.Grenier P., (2002) : "The Function of Social Entrepreneurship in the UK Draft paper presented at the ISTR Conference", Cape Town, July

Center for Civil Society, London School of Economics, UK

12.Henriquez C., I.Verheul, I.Van der Knaap, and C. Bischoff (2001)

۴. سطحی نگری نسبت به مزایا و دستاوردهای طرح و افزایش نایبای انتظارات شهروندان؛
 ۵. عدم استقبال از طرح یا کمرنگ شدن طرح پس از گذشت دوره اولیه؛
 ۶. برخورد با ذهنیت منفی به علت وجود برخی طرح‌های ناکارآمد؛
 ۷. احتمال سوء استفاده از خدمات طرح.
- ج) آسیب شناسی طرح در سطح ستادی و اجرایی**
۸. تأمین بودجه اجرایی طرح؛
 ۹. تغییر مدیران و راهبران طرح؛
 ۱۰. عدم هماهنگی و توجیه طرح در میان مجریان و سیاستگذاران.

نتیجه گیری

مطابق این طرح، در بستر حمایتی فراهم شده توسط شهرداری‌های کلانشهرها، در قالب مراکز رشد کارآفرینان شهری، فرصت‌ها و ظرفیت‌های جدیدی برای توسعه اقتصادی شهرها فراهم می‌شود. کارآفرینان با خلق ایده‌ها، فرصت‌ها و بازارهای جدید، ظرفیت‌های نوینی را برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی بخل‌دها، تعاونی‌ها و ... ایجاد می‌کنند. این امر موجب استفاده بهینه از امکانات و منابع موجود (به ویژه نیروی انسانی) شده و علاوه بر اشتغال زایی، نقش مهمی را در توزیع ثروت در جامعه، گسترش مشارکت بخش خصوصی و افزایش کمی و کیفی خدمات و تولیدات ایفا می‌کند. همچنین در قالب آرایه طرح‌های اولویت دار یا مورد نیاز توسط شهرداری‌ها و حمایت ویژه از کارآفرینانی که در راستای آن طرح‌ها فعالیت می‌کنند، می‌توان گام‌های موثری را با مشارکت شهروندان برای رفع خلاها و تدبیر مسایل پیچیده شهری برداشت.

موارد مورد اشاره در جوامع شهری و به ویژه کلانشهرها می‌تواند تأمین نیازهای شهروندان، ایجاد رضایت و رفاه و توسعه اقتصادی جامعه شهری را تسریع نماید.

با توجه به بررسی‌های انجام گرفته و نکات ذکر شده در متن مقاله، به نظر می‌رسد که در کلانشهرها، تنها نهاد موجه و منطقی برای تأسیس و اداره مراکز رشد کارآفرینان شهری، شهرداری‌های آن شهرها می‌باشد. بنابراین با توجه به تأثیر منحصر به فرد این مراکز در توسعه اقتصاد شهری و پیشگامی و توفیق شهرهای توسعه یافته در این زمینه، تسریع در تصویب آیین‌نامه‌ها و آغاز برنامه‌های اجرایی برای نهادسازی در این زمینه ضروری است. البته نباید از آسیب‌های مطرح شده در انتهای مقاله چشم پوشید.

ضمائم

به عنوان نمونه‌ای از مراکز رشد کارآفرینان شهری در جهان، دو نمونه از مراکز رشد در شهرهای کیسلی استرالیا و ناپیرویل فرانسه آمده است. هر یک از این دو مرکز، ویژگی خاص خود را دارد. شهر کیسلی حمایت عمومی از کارآفرینی را مد نظر قرار داده، در حالی که مرکز رشد شهر ناپیرویل رویکردی کلان تر دارد و از کارآفرینانی حمایت می‌کند که در راستای اهداف بلند مدت آن فعالیت کنند.

مراکز رشد کسب و کارهای کوچک در شهر کیسلی (Casly) استرالیا
مراکز رشد [شهر کیسلی] در جهت تحقق اهدافی نظیر رشد

و بهبود کارآفرینی، کاهش شکست کسب و کارها و سرویس‌های توصیه‌دهنده به ساکنان مرکز رشد تلاش می‌کند. این تسهیلات عامل محرکی بسیار عالی برای پیشرفت و حرکت از یک کسب و کار خانگی به سمت یک بنگاه تجاری کامل، بدون نیاز به هزینه‌های اضافی و جانبی قرارداد و اجاره‌های بلندمدت است.

اکثر کارآفرینان [مستقر در مرکز رشد] بصورت موسسات غیرانتفاعی و شرکت‌های با مسوولیت محدود شده و تضامنی از خدمات استفاده می‌کنند. این سرویس‌ها معمولاً شامل یک اجاره نامه کوتاه مدت (ماه به ماه) و مهیاسازی یکسری منابع مانند کمک‌های سنتی، برنامه‌های مشاوره‌ای و توصیه‌های لازم برای تهیه BP، استفاده از تجهیزات اداری (فاکس، mail و ...) و در بعضی موارد راهنمایی به منابع V.C [سرمایه‌گذارانی که حاضرند در ریسک‌های نوآورانه سرمایه‌گذاری کنند]. است. نیمی از مرکز رشد‌ها در استرالیا معمولاً هزینه تجاری و اجاره‌ای خود را با سوبسید دادن تعادلی جبران می‌کنند تا به SB [کسب و کارهای کوچک] کمک کنند.

در بعضی موارد، مراکز رشد شهر برای کارآفرینانی که موردی مراجعه می‌کنند، بعضی سرویس‌ها فراهم می‌کنند. آنان سرویس‌هایی نظیر موارد زیر را فراهم می‌کنند:

- یادداشت‌گذاری؛
- فاکس و فتوکپی؛
- مشاوره تجاری؛
- آدرس پستی تجاری؛
- E-mail ؛
- ویرایشگر لغتی.

شرح خدمات مرکز رشد کارآفرینان شهری در شهر ناپیرویل فرانسه Napierville

یکپارچه‌سازی و برقراری هماهنگی خدمات کارآفرینی؛
تهیه و تدوین برنامه عملیاتی xvii منطقه‌ای برای فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد اشتغال؛

تهیه و تدوین استراتژی و برنامه‌ارشادی منطقه‌ای و ملی کارآفرینی،
بوئزه کارآفرینی اجتماعی؛

ارائه خدمات مشاوره‌ای به مراکز تأمین اجتماعی و کاریابی محلی
(وابسته به وزارت کار)؛

ایفای نقش‌های اجرایی توسعه محلی واگذار شده از سوی
وزارتخانه‌های دولتی؛

کمک به روند توسعه صنعتی، تجاری، توریستی، کشاورزی به موازات گسترش خدمات عمومی، خدمات دولتی و مبادلات منطقه‌ای (شهری-روستایی) با لحاظ کردن منافع خصوصی و عمومی شهرداری در راستای برنامه آمایش سرزمینی؛

کمک به افزایش منافع اقتصادی منطقه‌ای؛

معرفی پتانسیل‌های اقتصادی منطقه؛

ارائه کمک و خدمات مشاوره‌ای به افراد کارآفرین برای توسعه واحد اقتصادی موجود در راستای تأمین منافع افراد منطقه؛
ارائه هرگونه کمک و خدمات مورد نیاز برای ایجاد مراکز اقتصادی جدید در منطقه.

پانویشت:

۱. این مقاله در اولین همایش شهرداری‌ها و اقتصاد شهری سال ۱۳۸۱ ارائه شده است که با اندکی تغییرات در این ویرژنامه مطرح می‌گردد.
۲. کارشناسی ارشد کارآفرینی از دانشگاه تهران، قائم مقام مدیر صندوق تحقیق و توسعه صنایع و معادن

3. Incubators
4. Entrepreneurship
5. Incubators
6. Entrepreneur
7. Home Based Business-HB
8. Small Business-SB
9. Transaction Costs
10. TIC
11. Venture Capitalists
12. Patent
13. Business Plan

- xiv. Feasibility study
- xv. Home Based Business
- xvi. Action Plan